

2018 | 02

'de Meerkoet'

Natuurvereniging Wierhaven

NATUURVERENIGING WIERHAVEN

DOEL

De vereniging stelt zich ten doel:

- Planten en dieren in ons werkgebied te bestuderen
- Een bijdrage te leveren onze leefomgeving op duurzame wijze te beheren
- Op actieve wijze te participeren in onze leefomgeving
- Op actieve wijze de communicatie over de gevonden gegevens verzorgen naar de belanghebbenden in het werkgebied

MIDDELEN

- Werkgroepen die door monitoren van de omgeving kennis verzamelen en deze kennis gebruiken om de eigen omgeving te dienen
- Kadervorming door middel van cursussen
- Voorlichting via een goede PR en marktstrategie; excursies en lezingen zijn daarvan een onderdeel
- Fondsen stimuleren om voor specifieke activiteiten financiën te hebben

WERKGEBIED

Het werkgebied van Natuurvereniging Wierhaven bestaat uit de voormalige gemeenten Wieringermeer en Wieringen en de stad Medemblik, met de grenzen Markerwaardweg/Droge Wijmersweg.

CONTRIBUTIE

Type lidmaatschap	Bedrag per jaar
Jeuglid (t/m 18 jaar)	€10,00
Lid (vanaf 18 jaar)	€15,00
Donateur (geen tijdschrift)	€5,00
Huisgenoten	€7,00

Leden ontvangen 2x per jaar het verenigingsblad de 'Meerkoet'.

De contributie dient voor 1 maart van het kalenderjaar te worden overgemaakt op NL43 RABO 0138.1719.98 t.n.v. WIERHAVEN. Na 1 maart worden er €1,15 aan administratiekosten gerekend. Automatisch incasso is mogelijk, neem hiervoor contact op met penningmeester@wierhaven.nl

Omslag: Grijze wouw (Foto: Johan van der Vegt)

INHOUDSOPGAVE

VAN DE VOORZITTER	4
VAN DE REDACTIE	5
VERENIGINGSNIEUWS	6
ELFDE MUSTELLING IN MIDDENMEER	7
TENGERE DISTEL	9
DAGVLINDEREXCURSIE 'T WIERHOLT	11
EEN DUIK IN HET ARCHIEF: KLEINE RIETGANS	12
SPRINGKLAVER.....	14
GRIJZE WOUW	15
EEN WEEKEND SCHIERMONNIKOOG	17
DAGVLINDERS IN 2018.....	20
HUISZWALUWEN IN ONS WERKGEBIED	22
VAKANTIE FALSTERBO	27
DE NIEUWE VOGELATLAS.....	28
"ONZE" OEVERZWALUWWAND	29
DE GROENE SCHILDWANTS	30
AGENDA.....	31
ALGEMENE INFORMATIE	32

VAN DE VOORZITTER

Door: Bob Woets

Ik ben trots. In jullie handen hebben jullie weer een nieuwe Meerkoet, één waarvoor we zoveel artikelen ontvingen dat we er een aantal op de plank hebben moeten leggen. Wat deze editie nog specialer maakt is dat het voor velen van jullie de eerste kennismaking is met onze flyer! Zo'n jaar geleden zijn we het initiatief gestart en afgelopen zomer hebben we de eerste exemplaren kunnen uitdelen. Diverse leden leverden input en we zijn trots op het resultaat!

Dat moet toch voelen als een soort cadeautje! In een maand met Sinterklaas en Kerst past dat goed. Tussen al die activiteiten door zetten we dan de Meerkoet in elkaar en organiseren we ook nog onze jaarlijkse Oliebollenjaaroverzicht. Ondanks het geringe aantal activiteiten in deze maand is het zodoende dus ook voor Natuurvereniging Wierhaven een drukke maand.

Wat velen van jullie misschien niet weten is dat we als bestuur aan het begin van dit jaar hebben besloten om maandelijks bij elkaar te komen. Voorheen was dit ieder kwartaal maar we kwamen er achter dat we in zo'n avond zo productief kunnen zijn dat we ondanks onze full-time banen toch een hoop voor elkaar kunnen krijgen. Het concept werkt goed. Op zo'n manier is het ook gemakkelijker om mensen sneller antwoord op hun vragen te kunnen geven wat er vervolgens weer voor zorgt dat we vaker vragen krijgen.

We sluiten dit jaar af met een totaal aantal van vijfennegentig leden. Stapje voor stapje komen we steeds dichterbij die honderd, iets wat we als bestuur als soort doelstelling hebben gesteld. Erg mooi om te zien dat ook het aantal echt actieve mensen toeneemt en dat we vanuit zo'n 10% van onze leden input hebben ontvangen voor deze editie van de Meerkoet.

Namens het gehele bestuur wens ik jullie allemaal hele fijne feestdagen toe. Tot volgend jaar!

Onze nieuwe flyer!

VAN DE REDACTIE

Door: Bob Woets

Daar is hij weer! Een nieuwe Meerkoet en nog voorzien van een soort bijlage in de vorm van onze nieuwe flyer ook! Het is een erg mooie Meerkoet geworden met veel korte artikelen met zeer diverse onderwerpen. We ontvingen deze keer meer stukjes dan we ruimte hadden, dus dat is een positieve ontwikkeling. Erg fijn om te zien en er ligt gelijk weer iets 'op de plank' voor de volgende editie.

De jaren heb ik niet geteld, maar ik denk dat ik toch al zeker tien jaar in de redactie van de Meerkoet zit. De afgelopen jaren is het een eenmansredactie en dat heeft zo z'n voor- en nadelen. Nooit hebben we echt actief gezocht naar extra redactieleden. Als je alleen bent kun je het op de momenten doen dat het jou uitkomt en hoef je weinig rekening te houden met anderen. Nadeel is onder andere dat het stiekem toch altijd meer tijd kost dan je denkt en je die tijd soms ook voor andere dingen in wilt zetten.

Naast het redactiewerk komt ook nog eens je fulltime baan en de afgelopen jaren ben ik ook bestuurslid. Je kunt echter niet alles, zeker niet als je vindt dat er zaken bij zitten die je meer aandacht zou willen geven. Jullie voelen hem vast aankomen, maar per 2019 stap ik uit de redactie van ons fantastische Meerkoet. Een verenigingsblad waar we trots op mogen zijn, helemaal in dit digitale tijdperk!

In de afgelopen jaren ontvingen we geregeld complimenten over de vormgeving en de inhoud. Blij verrast was ik dat we na de vorige Meerkoet een 'taaltip' kregen van één van onze lezers. Super gaaf om te zien hoe jullie meedenken, iets wat we moeten koesten. Dank daarvoor!

Ik hoop dat er onder onze lezers enthousiastelingen zitten die per 2019 willen toetreden tot de redactie. Het mooiste zou natuurlijk zijn als dat twee personen zijn en uiteraard volgt er een uitgebreide overdracht en ben ik beschikbaar bij vragen of problemen. We zullen het punt meenemen naar de jaarvergadering van 2019, maar aanmelden mag natuurlijk ook eerder!

Wil ik via deze weg alle schrijvers, fotografen, bestuursleden en natuurlijk jullie als lezers hartelijk bedanken voor het aangeleverde materiaal, controles en reacties in welke vorm dan ook! In de komende jaren hoop ik weer wat meer in de pen te kruipen en wat leuke artikelen te kunnen schrijven.

Adios!

VERENIGINGSNIEUWS

Door: Het Bestuur

Op deze pagina vind je meer informatie over Natuurvereniging Wierhaven in de vorm van bijvoorbeeld nieuwtjes of afspraken die we met elkaar gemaakt hebben en hier nog eens op papier zetten. Mocht je vragen of opmerkingen hebben over één van onderstaande zaken of informatie over de vereniging missen dan kan men contact opnemen met secretaris@wierhaven.nl.

Bestuursleden gevraagd

Het huidige bestuur van Natuurvereniging Wierhaven bestaat uit vier leden. Per 2019 zal Klaas van den Berg (vervroegd) aftreden. Klaas vervult momenteel de functie van bestuurslid. Naast de al beschikbare vijfde bestuursplek komt er dus nog een extra plaats vrij binnen het huidige bestuur. Via deze weg willen doen we een oproep aan jullie:

Ben jij de persoon die ons jonge dynamische bestuur komt aanvullen per 2019? Of ken je misschien iemand die goed in ons bestuur zou passen? Vrouw of man, jong of oud, werkend of niet, iedereen is welkom! Eerst eens een oriënterend gesprek kan natuurlijk altijd!

Nieuwe flyer!

In de vorige Meerkoet konden jullie lezen dat we bezig zijn geweest met een flyer over onze vereniging. Afgelopen zomer hebben we deze flyer voor het eerst kunnen uitdelen en bij deze Meerkoet ontvangen jullie allemaal twee exemplaren. Eén voor jullie zelf en één om uit te delen. De eerste reacties die wij hebben mogen ontvangen waren allen zeer positief. Een mooie nieuwe manier om onze vereniging te promoten via diverse kanalen.

Digitale Leesmap

Op naam van Natuurvereniging Wierhaven ontvangen we veel post. Vroeger was dat veelal post wat op de deurmat viel, tegenwoordig betreft het meestal digitale post. Zo ontvangen we ook steeds vaker verenigingsbladen en nieuwsbrieven van verenigingen en organisaties om ons heen, denk aan Vogelwerkgroep Den Helder, KNNV Hoorn, Vogelwerkgroep Tringa en Vogelwerkgroep Niedorp.

Vele jaren is er een leesmap rond gegaan binnen een geïnteresseerd clubje leden, maar tegenwoordig gaat steeds meer digitaal en moeten we naar alternatieven zoeken om onze leden van de informatie te voorzien.

We hebben daarom een digitale leesmap in het leven geroepen. Dit betreft een digitale locatie waar we geïnteresseerden leesrechten op kunnen geven, zodat ze bijvoorbeeld verenigingsbladen als die van de eerder genoemde verenigingen digitaal kunnen raadplegen. De digitale leesmap is enkel voor leden en geïnteresseerden kunnen zich melden per e-mail bij secretaris@wierhaven.nl.

ELFDE MUSTELLING IN MIDDENMEER

Door: Peter C. Meijer

In 2008 deed ik mee met de MUS-telling die door SOVON werd georganiseerd. Dit telproject vraagt van de teller om op twaalf punten gedurende 5 minuten alle vogelsoorten te tellen die in het gebied broeden. Er zijn drie tellingen en wel in april, mei en juni/juli.

De Huismus

Regelmatig schreef ik over de resultaten in de Wieringer Courant. Inmiddels deed ik dit jaar de elfde telling. Wat mij in 2008 opviel was dat er weinig huismussen op de telpunten te zien of te horen waren. Ik telde tijdens de drie tellingen respectievelijk 7, 4 en nog eens 4 vogels. Huismussen geven mij met hun getsjilp altijd een geluksgevoel. Dat gevoel had ik de meeste keren in Hoogkarspel als ik bij mijn schoonmoeder op bezoek ging. Daar zaten altijd huismussen en om ze te horen bleef ik altijd even staan.

Helaas wilden ze zich niet in onze buurt en bij ons in de straten laten zien of horen, totdat op 1 april 2016 mijn schoonmoeder overleed. Geloof het of niet, maar op 8 april in 2016 zagen en hoorden wij in onze tuin de eerste huismussen. Dit jaar telde ik tijdens de drie tellingen respectievelijk 6, 14 en 19 exemplaren.

De Merel

Een andere vogelsoort die dit jaar mijn grote aandacht heeft, is de merel. Vorig jaar was er een periode dat ik nauwelijks een merel zag. Dat was in augustus en september. Er wordt gedacht dat dit door het usutu-virus komt. Dit virus is ongevaarlijk voor mensen. Men onderzoekt nog of dit de oorzaak van de afname is.

In 2008 telde ik tijdens de drie tellingen 25, 25 en 25 merels. Dit jaar waren het er 13, 17 en 13. Het lijkt er dan toch op dat er een zekere afname is. Velen van ons genieten van de zang van de merel, vaak te horen 's morgens vroeg en 's avonds laat.

De Gierzwaluw

Twee andere soorten die ik nog onder de aandacht wil brengen zijn de gierzwaluw en de huiszwaluw. Heeft de sloop van oude woningen effect op deze soort? De gierzwaluwen zien wij tijdens de maanden mei en juni/juli. In 2008 zijn er op de 12 punten respectievelijk 7 in juni en 76 in juli. Dan zijn er ook jonge vogels bij. Dit jaar telde ik er 14 in juni en 53 op 2 juli.

Neemt het aantal af? Komt dit doordat de broedgelegenheid minder is geworden? Wooncompagnie wil na herbouw van de woningen in de Stevinstraat wel aandacht besteden aan de broedplaatsen door het aanbrengen van speciale dakpannen of constructies.

De huiszwaluw

Het jaar 2018 is uitgeroepen tot het jaar van de huiszwaluw. In 2008 telde ik tijdens drie tellingen geen vogels. En nu tijdens de twee tellingen: 14 en 4 vogels. Meer dan tijdens mijn eerste telling in 2008.

Het is nog altijd jammer als je ziet dat er bovenin de nok van het dak wel geprobeerd is om nesten te maken, maar dat deze (door mensen) weggehaald zijn. Een argument is dat de zwaluwen troep maken. Eigenlijk wel gek als je aan de plastic soep in onze wereld denkt.

De huiszwaluwen vangen zeer veel insecten. Een plankje onder de nesten zorgt ervoor dat de rommel opgevangen wordt. De vogels komen in mei en zijn in september weer verdwenen.

Dolfijnweg 9: als voorbeeld (Foto: Peter C. Meijer)

Tenslotte

Een van de schaarse broedvogels is de zwarte roodstaart. Regelmatig zie ik een mannetje aan de Havenweg en de Nijverheidsweg. Ik kan nog niet constateren of er gebroed is, maar wie weet dat dit volgend jaar wel ontdekt wordt.

TENGERE DISTEL

Door: Peter C. Meijer

Mijn hart sprong op toen ik het las. Via Cindy Zonneveld, medewerkster van Staatsbosbeheer, kreeg ik het rapport 'Basisvegetatiekartering, Cluster Wieringen'. Er zijn in 2002 vijf gebieden onderzocht: het Normerven, de kleiput Vatrop, de Voorboezem, de Wierdijk en het Klutengat. Dit laatste gebied ligt aan de westoever van de Slootvaart en het hoort bij de Wieringermeer.

De onderzoekers onderscheiden drie vegetatietypen: Intensief Cultuurgrasland, Kweldervegetaties en Rietlandvegetaties. Elk type heeft weer een eigen onderverdeling. Natuurlijk was ik nieuwsgierig naar welke plantensoorten er zoal waren gevonden. Elk gebied heeft zo zijn eigen interessante vegetatie. Leuke soorten als zwarte zegge, rietorchis, zachte dravik, schorrekruid en engels slijkgras. Voor zover mij bekend heeft Henk Schobben er jaren geleden voor gezorgd dat al die kussens van engels slijkgras (of was het kweldergras), door hem zijn opgekomen.

Mensen spelen in mijn natuurbeleving altijd een grote rol. Bij de indeling van vegetatietypen en verbonden gaan mijn gedachten naar Vic Westhoff. Deze KNNV'er beschreef in zijn boek 'Plantengemeenschappen in Nederland' allerlei verbonden. In de opsomming van planten ontbreekt het muizenootje. Dit zeldzame plantje dat bij de ingang naar weilanden staat, doet mij aan de plantenlessen die Joop Stubenitsky gaf, denken. Trouwens op het Oudemirdummerklif zag ik dit plantje op 20 augustus 2003 genoemd op de voorlichtingsborden! Ik vond het er niet.

En opeens zie ik in het bovengenoemde rapport een kaartje van ...de tengere distel. Dan denk ik aan de plantenexcursies samen met Joop Stubenitsky en Hannie Blaauboer (zaliger), Renze Montsma en Otto de Vries. Otto heeft nog een dia waarop zij kijken naar deze bijzondere plant. Een onooglijke distel groeiend op een uniek stukje Wieringen, de Wierdijk.

Henk Schobben vertelde mij onlangs dat hij vorig jaar tijdens een wandeling over de Wierdijk twee planten vond. Via de zoekmachine 'Google' zoek ik op het internet websites waarop deze distel voorkomt. Binnen een seconde geeft deze fantastische zoekmachine wel vijftig mogelijkheden. Echter een enkele site komt maar in aanmerking. De rest heeft ofwel het woord 'tengere' ofwel 'distel' in de naam. Op http://www.les-snats.com/fiches/carduus_tenuiflorus.html staan twee mooie foto's van deze zeer zeldzame plant. De plant is goed herkenbaar door de smalle hoofdjes (omwindsel 2-3x zo lang als breed) en de licht roze-paarse, soms witte bloemen. In het Engels noemen ze hem: Slender Thistle. In het Duits Kleinblütige Distel en het Frans heeft twee namen: Chardon à petits capitules of Chardon à capitules grêles.

De tengere distel was al een zeer zeldzame plant in Nederland. Sedert 1950 zijn er volgens de Atlas van de Nederlandse Flora niet meer dan drie vindplaatsen: Goeree, Zandvoort en op Wieringen. In zijn artikel geeft Smeding aan dat de soort op de eerste twee vindplaatsen is uitgestorven. De tengere distel groeit op stikstofrijke plaatsen op zonnige dijkhellingen. Door zijn speciale opbouw zal de Wierdijk aan die voorwaarde

voldoen. Schapen begrazen deze dijk en hun uitwerpselen zorgen ook voor voedsel. De bloeitijd is van juni tot augustus. Het is een tweejarige plant.

Tengere distel op Wieringen (Foto: Johan van der Vegt)

Literatuur

Groot, J. en Goes, J.P.G. van der (2002-13): Basisvegetatiekartering Cluster Wieringen, een vegetatie en soortskartering in vijf gebieden. Uitg. ecologisch onderzoek en adviesbureau van der Goes en Groot uit Honselaarsdijk. In opdracht van Staatsbosbeheer.

Heukels/ Meijden R. (1983): Flora van Nederland, Wolters-Noordhoff, Groningen.

Smeding F.W. (1996): De Tengere Distel op Wieringen, Gorteria 21, pagina 212-214).

Weeda, E.K. (1980): Atlas van de Nederlandse Flora deel I, pagina 87. Amsterdam.

DAGVLINDEREXCURSIE 'T WIERHOLT

Door: Johan van der Vegt

Op zondag 22 juli stond weer de traditionele dagvlinderexcursie op het Wierholt in de activiteitenkalender van Natuurvereniging Wierhaven. We hadden die middag mooi en warm zomerweer, ideaal voor de vlinderexcursie. Dit stond in schril contrast met het jaar daarvoor toen het helaas moest worden afgelast door slecht weer.

De opkomst was negen personen, zes van de vereniging en drie die geen lid waren.

Vanaf de parkeerplaats hebben we via de nieuwe brug een rondje gelopen over 't Wierholt. In totaal hebben we 17 soorten vlinders gezien wat binnen ons werkgebied echt een mooie resultaat is! Via de hoge bult op 't Wierholt even uitwaaien en afkoelen en van het uitzicht genieten zijn we weer naar de parkeerplaats gelopen. Bij elkaar een mooie wandeling van zo'n twee uur waarin we naast vlinders ook libellen en andere mooie dingen tegen kwamen.

Nadat we op de parkeerplaats terug waren hebben we daar nog een poosje staan praten met elkaar en kwamen we tot de conclusie dat we veel gezien hebben!

We konden met elkaar de volgende soorten vaststellen: klein koolwitje, groot koolwitje, klein geaderd witje, bruin zandoogje, distelvlinder, icarusblauwtje, bruin blauwtje,

dagpauwoog, atalanta, zwartsprietdikkopje, hooibeestje, landkaartje, bont zandoogje, kleine vuurvlinder, kleine vos, eikenpage en gehakkelde aurelia.

Zwartsprietdikkopjes (Foto: Johan van der Vegt)

EEN DUIK IN HET ARCHIEF: KLEINE RIETGANS

Door: Otto de Vries en Bob Woets

Het is november 2018 als er opvallende aantallen kleine rietganzen uit de Wieringermeer worden gemeld. Tussen de vele tienduizenden toendrarietganzen zitten vaak wel enkele exemplaren, maar aantallen van enige tientallen zijn niet gebruikelijk. Een goede reden eens in het nog ouderwetse papieren archief te duiken op zoek naar de historische gegevens van de kleine rietgans in ons werkgebied. Een leuke klus!

Toendrarietganzen komen iedere winter naar de Wieringermeer om zich voornamelijk te goed te doen aan de resten van de geogoste suikerbieten. Kleine rietganzen kiezen liever voor graslanden en in Nederland worden de grootste aantallen gezien in Zuidwest-Friesland en in Midden-Delfland in Zuid-Holland. De kleine rietgans broedt op Spitsbergen en valt naast het kleinere uiterlijk ten opzichte van de toendrarietgans ook op door de roze in plaats van oranje poten en snavel. In grote groepen ganzen is het echter de opvallend lichtgrijze, of soms zelfs blauwgrijze, rug die ze doet opvallend tussen de donkere ruggen van andere ganzensoorten.

Hogere aantallen kleine rietganzen worden in de Wieringermeer meestal waargenomen rondom periodes met strenge vorst of sneeuw. Tevens kan de jaarwisseling effect hebben op ganzen in Zuidwest-Friesland waarna er verhoogde concentraties in de Wieringermeer kunnen opduiken. Veelal sluiten ze zich in de Wieringermeer aan bij op graslanden foeragerende ganzen, maar het is niet ongebruikelijk dat ze ook hier overschakelen op de resten van suikerbieten.

Het archief van Natuurvereniging Wierhaven gaat terug tot de jaren '30. De eerste waarneming van de kleine rietgans dateert echter pas van 1976. Mogelijk dat de soort vroeger niet of slecht werd herkend. Het papieren archief is bijgewerkt tot 2003 en is vervolgens overgegaan in een digitale vastlegging van waarnemingen en tellingen.

Als we naar de Wieringermeer kijken dan valt in het papieren archief een waarneming van 2 maart 1981 op, toen een melding werd gemaakt van zeker 300 vogels langs de Oom Keesweg. Op 10 februari 1980 werden zestig exemplaren waargenomen aan de Schervenweg, gevolgd door een aantal van 38 op 17 januari 1987. Het geeft aan hoe schaars de soort in die periode was. De meeste jaren bleven de aantallen steken op aantallen tot maximaal twintig vogels.

Waarnemingen komen niet alleen vanuit de Wieringermeer maar ook op Wieringen zijn enkele waarnemingen te vinden. Zo verbleef een groep van 40 beesten op 10 januari 1985 langs de Waddenzeedijk ter hoogte van het Normerven. Op 6 februari 2005 werden er 200 vogels waargenomen nabij Noordburen.

Sinds de eeuwwisseling zijn de aantallen wel iets hoger dan ervoor. Mogelijk dat verbeterde optiek en bredere kennis bij een grotere groep actieve waarnemers daar aan heeft bijgedragen.

Het hoogste aantal werd genoteerd in 2010 toen zeker 520 exemplaren werden waargenomen op 13 februari. Het is opvallend dat veel waarnemingen uit februari komen. Op 18 februari 2013 werden 250 exemplaren aan de Zeugweg genoteerd.

Deze herfst doken in de maand november plotseling behoorlijke aantallen op. Het maximum werd vastgesteld op 120 exemplaren welke werden waargenomen op 4 november langs de Noorderdijkweg. Op 25 november werden er ook nog 82 vogels geteld, dus mogelijk dat een deel van de groep een langere periode in de Wieringermeer verblijft.

In sommige jaren zijn ook vogels waargenomen met een halsband of pootring waarmee ze individueel herkenbaar zijn. Dit levert soms leuke data op waarmee we onder andere kunnen vaststellen dat een deel van de vogels in de Wieringermeer ook geregeld in Zuidwest-Friesland verblijft. Het mooiste voorbeeld wat voor handen is betreft halsband WIT L36 welke van 19-31 januari 2010 langs de Noorderdijkweg in de Wieringermeer verbleef. Op 6 februari van datzelfde jaar werd deze vogel waargenomen nabij Blauwhuis in Friesland, één van de hotspots voor deze soort. Leuk detail is dat de waarnemer van 31 januari en 6 februari dezelfde persoon betreft die beide gebieden in één week tijd bezocht.

Hopelijk geeft bovenstaand verhaal een leuk inzicht wat een duik in zo'n archief voor leuke feitjes kan opleveren. Met elkaar hebben we al een héél veel data verzameld waarmee we veel over het voorkomen van soorten in ons werkgebied kunnen zeggen.

Kleine Rietgans (Foto: Bob Woets)

SPRINGKLAVER

Door: Peter C. Meijer

Al heel lang bind ik de strijd aan met een plantje in mijn tuin voor en achter. Pas onlangs kwam ik achter de naam van dit kleine plantje dat veel op klaver lijkt. De Nederlandse naam is: springklaver.

Zoekend op het internet vond ik de naam gehoornde klaverzuring en met de Latijnse naam *Oxalis corniculata*. Volgens een vermelding op een website betekent *corniculata*: gewrichtje. De ecologische Flora meldt dit in deel 3 op pagina 6 bij de familie klaverzuring. Door dit specifieke knobbeltje kunnen de blaadjes samenvouwen. Dit gebeurt als het gaat regenen of tegen de avond. De blaadjes smaken zuur, hetgeen door het oxaalzuur komt.

Interessant plantje dat je overal in de voegen van stenen, in de tuin, in de potten met planten en op andere plekken kunt zien groeien. Het is een schattig plantje, maar wel lastig om het binnen de perken te houden. Het woekert door de tuin. Het bloeit met een heel leuk en lief geel bloemetje, schattig om te zien, maar o zo vervelen.

Gehoornde Klaverzuring (bron: www.floron.nl; Foto: Adrie van Heerden)

Het komt uit Zuid-Europa en naar mijn idee is het in mijn tuin gekomen doordat het via tuincentra verspreid wordt. Daar zal ik zelf wel aan meegeholpen hebben.

Ik las dat in medicinale boeken het kauwen op de bladeren van dit plantje aanbevolen wordt. Je krijgt dan een betere lucht uit de mond. Dat zal in voorbije tijden wel een goed initiatief geweest zijn.

De genoemde Ecologische Flora geeft aan dat dit plantje mogelijk in Zeeland hier en daar ingeburgerd is. De tekst is dan ook uit 1988, want nu is het overal zo lijkt wel.

GRIJZE WOUW

Door: Peter C. Meijer

Peter Boltjes meldde de grijze wouw op zaterdag 10 november 2018. Helaas kon ik niet direct weg. In de middag wel en dus op naar de Polder Waard-Nieuwland waar de vogel gemeld was.

'Je bent net te laat' zeiden aanwezigen. 'Dat zullen we nog wel eens...', dacht ik. Maar na ruim een uur, lukte het toch niet. Een stipje nabij de Wierschuur zou de vogel zijn, maar dat kon ik met mijn 10x40 kijker niet bevestigen. Dus ik ging huiswaarts.

Zondag 11 november werd de vogel weer gemeld, maar het afscheid van onze pastor in Middenmeer was voor mij op dat moment belangrijk. Tegen 14.00 uur ging ik weer met goede moed naar de plek van verwachting. 'Net te laat', zei Ruud Brouwer. Weer wachten en zoeken. Alleen Ruud wist de vogel in de middag te vinden en toen was ik alweer thuis. Gelukkig won Ajax die middag en dus hield ik mijn goede humeur.

Maandagochtend had Laurens het geluk de vogel te zien en om 9.02 werd onze app-groep geactiveerd. Dus op weg. 'Regen op uw pad' zou Hocus Pas zeggen. Helaas ook na her en der zoeken geen grijze wouw. Dinsdag 13 november dus vroeg op na een nerveuze nacht slapen. Even voor acht uur stond ik bij de schuur van Jaap Koorn op het beton van de oprit. De hoop was gevestigd op de 'slaapboom'. Al wat er te zien was...geen wouw. Even voor half negen brak de zon door en plots zag ik door de bomengroep voor mij een vogel bidden. Dat was hem! Wat een pracht met het zonnetje erop. Ik genoot zolang de vogel stond te bidden. Voor mij een nieuwe soort voor ons werkgebied (eerdere meldingen binnen ons werkgebied zijn uit 2016 en 2017) en.....een eeuwsort, waar ik ook een lijst van bijhoud.

Grijze wouw (Foto: Peter Boltjes)

Ik dacht terug aan de melding van 29 maart 1998. Het is de verjaardag van mijn peettante. Zij werd toen 75 jaar en die bijzondere gelegenheid mocht ik natuurlijk niet voorbij laten gaan. Tante Martha had een diner-dansant georganiseerd. Het waren de dagen dat wij leuke soorten nog via de semafoon doorkregen.

Diederik Kok, die net als ik toen nog in Woerden woonde, belde mij. Er was een grijze wouw op Texel gezien. Ik wilde dus naar dit Waddeneiland. Even ontstond er een conflict met mijn echtgenote. Hoe dit op te lossen? Ik breng haar naar mijn moeder in Amsterdam en vandaar zal zij meerijden met mijn broer naar Sloten, waar mijn tante haar verjaardag viert. Wij halen de boot van 14.35 uur en rijden door naar De Cocksdorp. Wij hebben geluk. De grijze wouw is mooi te zien. Het is mijn 407de soort. Het bleek dat ze in Denemarken op dezelfde dag ook een grijze wouw hadden. Kennelijk is er een 'influx'. Zo noemen wij dat als er op een zeker moment meerder vogels van een soort gezien worden.

Klaas Eigenhuis (†) was op dezelfde dag ook jarig en voor hem was het een geweldig cadeau. Met de boot van 17.05 ging ik weer terug naar de vaste wal en om 18.40 uur kon ik aanschuiven bij het diner. De vogel bleef tot 31 maart op Texel. Daarvoor was er aan de Knardijk op 31 mei 1971 een exemplaar gezien. Daarna in 2000 een lang verblijvend exemplaar in het Bargerveen, waarna in de jaren erna nog enkele waarnemingen volgden. In februari 2014 maakte ik een vogelreis naar India. Wij landden op het vliegveld Indira Gandhi en terwijl het vliegtuig naar de aankomsthal reed zag Janus Verkerk een grijze wouw bidden aan de zijkant van de aankomstbaan. Ik zag de vogel ook en ik dacht weer terug aan de actie van toen. Toch goed dat ik gegaan ben.

Grijze wouw (Foto: Fred Visscher)

EEN WEEKEND SCHIERMONNIKOOG

Door: Otto de Vries

Op 28 t/m 30 september 2018 vond het najaarsweekend van Natuurvereniging Wierhaven plaats.

Dit jaar verbleven we op Schiermonnikoog bij de familie Talsma in de groepaccommodatie "De Kooiplaats". De weersomstandigheden waren perfect voor het gehele weekend. De wind kwam grotendeels van de tijd uit het westelijke richting, welke gunstig is voor vogelaars welke er op uit gaan voor zeevogels.

Het leuke aan het weekend is dat iedereen vrij is om te doen en laten wat je wilt. Er gaan mensen fotograferen, wandelen, vogels kijken en dat allemaal genietend van de rust en de natuur op het Waddeneiland.

Een grote groep van de deelnemers van het weekend vertrok om 9.30 uur vanaf Lauwersoog en na driekwartier varen kwamen we aan op Schiermonnikoog. De kampeerboerderij ligt vlakbij de veerhaven, dus na het snel dumpen van de bagage kon het vogelen van ons groepje beginnen.

Er was een ortolaan gemeld, deze moesten we even zoeken maar uiteindelijk kon deze soort genoteerd worden. Vanaf de ortolaan, dichtbij de Veerhaven, gingen we naar de zee om zeevogels te kijken. Het omstandigheden om zeevogels te zien waren tenslotte erg gunstig. Onderweg konden we al tal van vogelsoorten zien zoals: tapuit, zwarte roodstaart, tjiftjaf en roodborsttapuit. Eenmaal aangekomen bij zee zochten we een geschikte plek om een beetje uit de wind te staan. Toen kon het turen over zee beginnen.

De soorten welke op zee werden gezien waren o.a.: roodkeelduikers, vaal stormvogeltje, grauwe pijlstormvogel, zeekoet, jan van genten, dwergmeeuwen, rotganzen, grote jagers

en zwarte zee-eenden.

Met deze indrukwekkend lijst van soorten werd er besloten om eerst maar eens koffie te gaan drinken in "De Merlijn", de lokale strandtent. Daar zaten inmiddels ook al wat andere deelnemers aan ons weekend, lekker aan de koffie met appelgebak. Onze groep bestelde ook appelgebak maar het laatste stukje werd net geserveerd aan de andere groep. En zo ging de appelgebak aan onze neus voorbij.

Deelnemers (Foto: Johan van der Vegt)

Na de koffie ging de tocht verder langs bosjes en struiken opzoek naar zangvogels. In het dorp konden we nog genieten van op muggen jagende boerenzwaluwen en zo ging de dag snel om.

Nadat iedereen 's avonds gefoerageerd had, druppelde de deelnemers terug de Kooiplaats in. Er werd onder genot van een bakje koffie de dag doorgesproken wat iedereen beleefd en gezien had. De strand vondsten van Jordi en Margreet werden bewonderd, door iedereen die het wilde zien.

De volgende dag, zaterdag 29 september, weer vroeg uit de veren en richting zee. Er stonden al enkele van de groep te kijken en er werd een ijsvors ontdekt. Tussen 7.30 en 9.00 uur zagen wij over zee o.a. de volgende soorten vliegen: ijseenden, grote en kleine jagers, roodkeelduikers en jan van gent. Verder was er de landtrek van graspiepers, kneutjes en rietgors te zien. Op het strand verbleven 40 drieteenstrandlopers die zoals gewoonlijk al rennend langs de vloedlijn hun voedsel probeerden te verzamelen. Na een poosje over zee gekeken te hebben was het volgende doel de Westerplas. Na een melding van Klaas dat er een bladkoning werd gezien bij de Berkenplas fietsten wij er naar toe.

De vuurtoren (Foto: Johan van der Vegt)

Helaas was de vogel er niet meer. Dus, weer verder, onderweg zagen we een grote gele kwikstaart waar er diversen van binnen gekomen waren. Bij de Westerplas aangekomen zagen we Eelke rondlopen die net was aangekomen op het eiland. Hij sloot zich bij ons groepje aan om verder te vogelen.

Bij de observatiehut van de Westerplas zagen wij een geoorde fuut, lepelaars en veel meer andere watervogels. In het Wilgenbosje verbleven 34 kleine zilverreigers wat echt een prachtig gezicht was. Later op de middag naar het jachthaventje om op het wad te kijken tijdens hoog water. Daar zagen wij onder andere kanoeten, scholeksters, bontbekplevieren, steenlopers, bonte strandlopers en diverse meeuwen.

Rond 15.00 uur stonden we toch weer even bij zee om te zien wat er nu nog vloog. Dit leverde o.a. nog een kleine jager en twee grote zee-eenden op. We besloten om aan de koffie te gaan in opnieuw "De Merlijn".

Eelke bleef nog even achter, net toen wij op weg waren naar "De Merlijn" zag hij vanaf zee een velduil komen. Helaas hadden we deze gemist, maar gelukkig konden we ons

troosten met een stukje appeltaart wat nu weer op voorraad was. Zo werd het weer snel avond en na het diner in het dorp zat iedereen weer gezellig bij elkaar.

Zondag 30 september, de laatste dag alweer, zaten we vroeg op de fiets en vlogen vlak bij de Kooiplaats drie grote zilverreigers over. Aangekomen bij zee vloog er in de duinen een blauwe kiekendief vrouwtje rond.

Na een poosje over zee gekeken te hebben werd er besloten om naar de oostpunt te fietsen en daar te kijken wat er te vinden was.

Daar werden o.a. bruine kiekendief en een smelleken gezien. Later ook hier een bladkoning welke ook weer snel uit beeld was.

Er trokken ook nog boomleeuwerik, geelgors en twee grote gele kwikstaarten over.

Het was inmiddels tijd om naar de Kooiplaats te fietsen en de bagage in te pakken.

We fietsen nog een keer naar het dorp voor het laatste bakkie op Schier, om vervolgens met de boot van 13.30 uur huiswaarts te keren.

Voor mij was het na jaren van afwezigheid op de najaarsweekenden van Wierhaven weer een prachtig en zeer gezellig weekend.

Het is echt een aanrader voor ieder lid om van deze mogelijkheid gebruik te maken.

Ik hoop tot volgend jaar!

De kobbeduinen (Foto: Johan van der Vegt)

DAGVLINDERS IN 2018

Door: Otto de Vries

In 2018 hebben weer diverse mensen weer gekeken naar vlinders binn ons werkgebied. Dat heeft geresulteerd in een aantal mooie waarnemingen van algemene soorten, maar ook van een aantal schaarse soorten.

Tal van biotopen werden bezocht waaronder de beide bossen, vogelakkers en akkerranden. In het Robbenoordbos werd een grote vos gezien welke zich tegoed deed aan de sappen van een zieke eik. Ook diverse atalanta's maakte daar gebruik van. Het was best wel gevaarlijk voor dagvlinders vanwege de diverse jagende Hoornaars welke trachtten vlinders als prooi te vangen.

Een soort welke nu echt op diverse plaatsen in onze bossen te zien is is de eikenpage. Werden er een aantal jaren geleden maar enkele exemplaren gezien, nu werden zij echt op vele plaatsen opgemerkt. We kunnen nu dus spreken van een goede populatie eikenpages binnen het Dijkgat- en Robbenoordbos in de Wieringermeer.

Helaas gaat het met de argusvlinder minder goed. Deze soort gaat snel in aantal achteruit en werd dan ook maar weinig aangetroffen. Hopelijk gaat dit in de toekomst weer beter door een beter beheer van hun biotoop, bloemrijke bermen.

Oranjetipje werd wel redelijk goed gezien dit jaar langs bosranden en in de bossen waar

Gele Luzernevlinder (Foto: Otto de Vries)

onder andere het look-zonder-look staat waar deze soort veel bij te zien is. In de bossen werden het bont zandogje en de gehakkelde aurelia ook veel gezien samen met de beide generaties van het landkaartje.

Een soort welke het ook enorm goed deed en dan met name op de luzerne op de speciaal aangelegde vogelakkers is het klein koolwitje.

Op sommige percelen werden ze met

honderden tegelijk aangetroffen. Het was een prachtig gezicht al dat gefladder boven deze akkers.

Vogelakkers en Akkerranden

De Agrarisch Natuur Vereniging (ANV) heeft in de Wieringermeer en op Wieringen meerdere percelen liggen bij boeren welke deels geïnventariseerd worden door een aantal leden van onze vereniging. Ook ik heb het geluk een aantal akkers te mogen inventariseren. Daar is een vogelakker bij welke zich bevindt aan de IJsselmeerdijk nabij het Robbenoordbos. Op deze zeer lange akker werden deze zomer tijdens een telling tientallen icarusblauwtjes aangetroffen. Tevens ook het bruin blauwtje, kleine vuurvlinder, hooibeestje en ook hier weer tientallen kleine koolwitjes.

In de loop van het vlinder seizoen kwamen er waarnemingen binnen van de gele luzernevlinder. De aantallen werden hoger en hoger. Op een dag telde ik aan de Oom Keesweg op een vogelakker maar liefst 22 exemplaren. Van de oranjeluzernevlinder werden er maar enkele gezien dit seizoen. Ongekende aantallen binnen ons werkgebied! Van de gele luzernevlinder is bekend dat ze zich niet voortplanten in Nederland. De temperaturen in de Nederlandse winters zijn daar te laag voor.

Tijdens een andere telling aan de Oom Keesweg in augustus vloog er iets rond wat mijn aandacht trok vanwege het vlieggedrag, maar ik kon de determinatie niet helemaal rond krijgen. Niet veel later sloten twee andere waarnemers zich bij mij aan en konden we vaststellen dat het om een resedawitje ging. Een zeer zeldzame soort waarvan er maar enkele van in Nederland werden gezien dit jaar. Geweldig! Mijn dag kon niet meer stuk. Op de vogelakker werden er tijdens het seizoen ook soorten als kleine vos, dagpauwoog, gehakelde aurelia, distelvlinder en zwartsprietdikkopje gezien.

Ook afgelopen jaar bleken de vogelakkers weer een enorme aantrekkingskracht op insecten te hebben. Vlinders zijn vaak volop te zien, zeker met het aantal zonnige dagen van 2018. Een mooi en waardevol initiatief!

Gele luzernevlinder (Foto: Johan van der Vegt)

HUISZWALUWEN IN ONS WERKGEBIED

Door: Robert Schouw

Als ik dit schrijf zitten onze huiszwaluwen al lang en breed in Afrika. De ouders en de jongen hebben na het broedseizoen een vlucht van meer dan 7000 km afgelegd om ten zuiden van de Sahara te overwinteren. Waar onze zwaluwen dat precies doen is nog steeds een raadsel. huiszwaluwen worden tot in Zuid Afrika aangetroffen.

Vanaf eind maart/begin april worden de eerste huiszwaluwen weer waargenomen in ons land. Waarna de rest tot in mei arriveert om hier te broeden of door te trekken naar noordelijker landen. Ze vertrekken weer vanaf augustus en zijn eind september allemaal weer vertrokken en brengen in die tussentijd 1 of 2 legfels groot. De landelijke aantallen broedparen zijn ten opzichte van de jaren zestig sterk afgenomen. De soort staat dan ook als gevoelig op de Nederlandse Rode Lijst, daarom is de huiszwaluw in 2018 uitgeroepen tot vogel van het jaar.

In Nederland is de huiszwaluw gebonden aan door de mens bewoonde gebieden en is wat dit betreft een specifieke cultuurvolger. huiszwaluwen broeden in Nederland vrijwel uitsluitend aan gebouwen en bruggen. Ze zijn het talrijkst in de omgeving van meren, plassen en rivieren. Zwaluwen zijn zowel voor zichzelf als voor hun jongen sterk afhankelijk van vliegende

Huiszwaluw met modder voor het nest (Foto: Fred Visscher)

insecten (Leys 2002). Het broeden in de steden is de afgelopen jaren sterk afgenomen, iets wat binnen ons werkgebied ook heeft plaats gevonden. Beschikbaarheid van nestmateriaal, vochtige klei/modder, en aanbod van insecten zal in de stedelijke gebieden mee spelen. Daarnaast vindt ook verstoring plaats door renovaties van huizen waardoor deze blijkbaar niet of minder geschikt zijn voor de huiszwaluw. Dit hebben we in Medemblik gemerkt waar na grote renovaties de huiszwaluw als broedvogel in de stad is afgenomen.

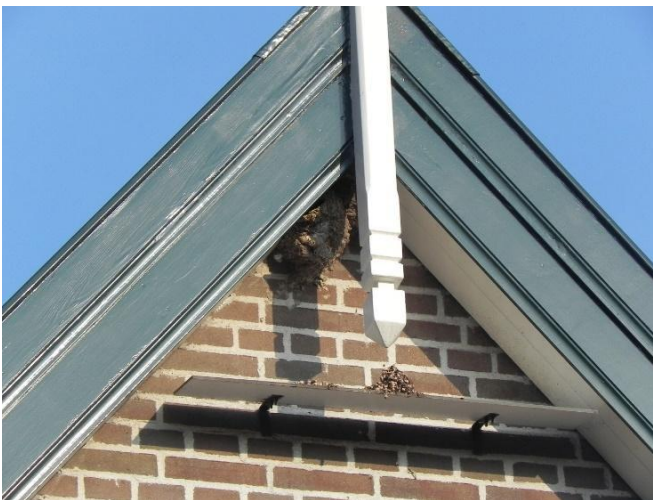
Hoewel veel mensen deze zwaluwen een warm hart toedragen is dat toch niet altijd het geval. Bewoners van sommige huizen zijn niet gesteld op de nesten onder hun dakgoot en de bijbehorende vogelpoep daaronder. Verwijdering van nesten vindt daardoor helaas nog steeds plaats.

In Wieringerwerf zijn geen huiszwaluwkolonies meer al was deze soort daar nooit echt sterk aanwezig. In Slootdorp en Kreileroord wordt de huiszwaluw ook niet aangetroffen. In Hippolytushoef en Den Oever en in Middenmeer worden nog elk jaar huiszwaluwen broedend aangetroffen.

In het buitengebied kunnen we de huiszwaluw gelukkig nog op heel veel plekken aantreffen en blijkt dat deze vogels op een verscheidenheid aan locaties broedt en dat de kolonies variëren van enkele tot vele tientallen nesten. Het aanbod van voldoende

nestmateriaal en insecten in met name het oosten van de Wieringermeer zo vlakbij het IJsselmeer heeft er voor gezorgd dat daar de hoogste dichtheid van huiszwaluwen is. Elk jaar ergens in juli ga ik op pad om de nesten te tellen. Ikzelf tel bijna de gehele oostkant van de Wieringermeer en de kolonie bij Rijkswaterstaat in Den Oever. De voorkeur van de huiszwaluw is om zijn nesten aan de achterzijde van de boerderijen te maken, onder de overstekende dakrand en onder de rand boven de schuurdeuren. Om deze dus te kunnen tellen moet ik bij de boeren hun erf op. Dit wordt er de laatste jaren niet makkelijker op. Helaas hebben de boeren steeds vaker te maken met diefstal uit hun schuren waardoor ze genoodzaakt zijn hekken te plaatsen of waakhonden te laten lopen op hun erf. Waar de hekken gesloten zijn en ik niemand kan bereiken kan ik helaas niet tellen. De waakhonden blijken in de praktijk vaak blij te zijn dat ze iemand zien en liggen meestal al snel kronkelend aan mijn voeten, genietend van de aandacht en de knuffels. De boeren die ik aantref zijn altijd wel benieuwd wat ik kom doen en als ik uitleg dat ik de huiszwaluwen tel zijn ze vaak erg enthousiast over hun zwaluwen. Vaak zeggen ze dat ze binnen ook nog zwaluwen hebben. Ik zeg dat dat Boerenzwaluwen zijn en dat ik die niet tel, een onmogelijke opgave om die ook allemaal te vinden en te tellen. Een praatje is leuk maar als je tientallen boerderijen moet bezoeken ben ik vaak blij dat ik dat niet bij elke boerderij hoeft te doen.

Het sluisencomplex bij Den Oever is sinds een aantal jaren ook geheel afgesloten door hekken. De sluiswachters zijn echter altijd wel genegen om mij op het terrein toe te laten. Helaas is daar een grote werkschuur gesloopt waar zich onder de dakrand altijd de meeste nesten bevonden. Het totaal aantal nesten is daardoor daar afgenomen, er is hierna helaas amper sprake van stijging van het aantal nesten onder de andere gebouwen op het complex.

Nesten met poepplankjes (Foto: Ada Engel)

Nest onder dakrand (Foto: Ada Engel)

Op Wieringen worden kolonies in Hippolytushoef en Den Oever geteld. Totaal zijn er in 2018 108 nesten geteld, 83 in Hippolytushoef en 25 in Den Oever. Beide kolonies laten dit jaar een stijging zien, mogelijk dat vogels die voorheen bij de sluisen zaten nu naar het dorp over zijn gegaan. De stijging in Hippolytushoef komt mogelijk omdat daar nu een andere teller telt en er nu op meer of andere locaties wordt geteld. Dat het beter gaat met de huiszwaluw op Wieringen blijkt wel dat er in 2001 maar 7 nesten werden geteld in Hippo en 4 in Den Oever! Of misschien beter gezegd aan het begin van de eeuw was er

een behoorlijke dip in het aantal huiszwaluwen en heeft de soort zich weer hersteld. Op Wieringen bevinden de nesten zich onder de overstekende dakranden van de huizen. Het klassieke beeld van broedende huiszwaluwen in dorpen en steden.

Sluizencomplex Den Oever: Zoals al gemeld heeft de sloop van een grote schuur daar geleid tot afname van het aantal nesten. Ook daar kende de kolonie aan het begin van de eeuw een dip. In 2002 waren daar 22 nesten terwijl in de jaren daarvoor er rond de 50 geteld werden. De kolonie herstelde zich tot het hoogste aantal van 75 nesten in 2017. In 2018 zaten we weer op 50 nesten.

Medemblik: Een heel ander beeld zien we helaas in Medemblik. Het aantal nesten in de stad lag in het begin van deze eeuw rond de 48 nesten om nog wat verder weg te zakken naar 17 in 2009. Daarna herstelde de soort zich en in 2014 werden er 84 nesten geteld. Daarna is het echter bergafwaarts gegaan in de stad en in 2018 waren er nog maar 10

Kunstnesten bij boerderij Foto: Robert Schouw

over. Buiten de stad vestigde de soort zich bij de Vlietlanden. In 2012 waren daar 46 nesten geteld. Het is echter zeer moeilijk om daar bij de bungalows te tellen, verdere gegevens over hoe de soort zich daar ontwikkeld heeft zijn er niet.

Wieringermeer: Veruit de meeste nesten worden altijd nog in de Wieringermeer aangetroffen. De hoogste dichtheid treffen we aan de oostzijde van de polder, tegen het IJsselmeer. Voedselaanbod zal hierbij wel de bepalende factor

zijn. Helaas worden niet alle boerderijen in de polder geteld waardoor we geen compleet beeld hebben van het totaal aantal kolonies in de Wieringermeer. Met name ten noordwesten van Wieringerwerf zijn een aantal wegen die geheel niet of niet elk jaar geteld worden terwijl daar wel kolonies zitten.

Van de dorpen worden er alleen nog in Middenmeer zwaluwnesten geteld. Deze nesten zitten voornamelijk in het oude gedeelte van het dorp maar ze hebben zich ook uitgebreid naar de nieuwbouwwijken. In totaal werden er in Middenmeer 38 nesten geteld door de twee

Nesten onder stalen kap (Foto: Robert Schouw)

tellers die daar actief zijn. Ook hier de laatste jaren een positieve ontwikkeling, een verdubbeling ten opzichte het begin van de eeuw.

In het buitengebied van de Wieringermeer zitten de nesten zoals al gezegd met name aan de achterzijde tegen de boerderijen. Meestal zitten de bouwsels van klei met de achterkant tegen de stenen muur en met de bovenkant tegen het hout van de oversteek. Leuke ontwikkeling is dat bij de nieuwe schuren die tegenwoordig gebouwd worden en die een oversteek hebben en die bijna geheel uit staal bestaat de huiszwaluw daar toch zijn nest weet te bouwen. Ik trof bij deze schuren een aantal serieuze kolonies aan.

In totaal zijn er in 2018 in het buitengebied van de Wieringermeer 638 nesten geteld. De grootste kolonie bevindt zich aan de Noorderdijkweg 19 waar 67 nesten aan de boerderij zitten. Hoewel er ook in de Wieringermeer al jaren nesten geteld worden is dat in het buitengebied niet altijd op dezelfde manier uitgevoerd. In het verleden werden meestal alleen de grote kolonies bij een boerderij geteld en werd de rest niet gedaan. Ook worden er de laatste jaren meer wegen geteld. Om daarom een uitspraak te doen over de ontwikkeling in deze eeuw voor de Wieringermeer is lastig. Kolonies beslaan soms meerdere boerderijen waarbij er verschuivingen tussen de boerderijen plaats vinden. Grootste kolonie aan de Zuiderdijkweg bestond in 2002 uit 102 nesten, in 2018 zitten er aan de gehele Zuiderdijkweg nog maar 56 nesten terwijl het aantal nesten aan de Noorderdijkweg gegroeid is van 55 in 2006 naar 155 nesten in 2018. Ander gebied met al een langere telhistorie is het gebied ten zuiden van Middenmeer. Ook daar een dip in het begin van de eeuw met even ruim 20 nesten toen naar 65 nesten in 2018.

Conclusie: Al met al kunnen we stellen dat het met de huiszwaluw in ons werkgebied de laatste jaren goed gaat, zeker ten opzichte van het begin van de eeuw. Het blijft echter een kwetsbare soort die net als andere trekvogels te maken heeft met gevaren onderweg en slechte omstandigheden in het overwinteringsgebied. Gelukkig kunnen we deze mooie zwaluwen nog op veel plekken aantreffen in ons werkgebied en blijven de omstandigheden om hier te broeden hopelijk de komende jaren gunstig.

Grote kolonie Noorderdijkweg (Foto: Robert Schouw)

Bij deze wil ik ook de tellers bedanken die elk jaar trouw op pad gaan om de nesten van deze huiszwaluwen te tellen. Germen Lont telde op Wieringen en heeft het stokje overgegeven aan Ada Engel. Peter Meijer en Luc Smit voor Middenmeer en het buitengebied. Bert Winters voor het tellen in Medemblik. Zoals gezegd worden niet alle wegen elk jaar geteld en zouden we nog iemand kunnen gebruiken die een aantal wegen ten noordwesten van Wieringerwerf zou willen tellen. Belangstellenden kunnen zich aanmelden bij ondergetekende.

Verspreiding huiszwaluw op basis van verkregen informatie

VAKANTIE FALSTERBO

Door: Joop Neuvel

In de late zomer, of misschien wel de vroege herfst waren wij naar Falsterbo, een klein dorp op de uiterste zuidwestpunt van Zweden, met bij helder weer zicht op Denemarken. In het najaar is dit een ware trekpleister voor vogelliefhebbers omdat veel trekvogels hun route naar het zuiden via Falsterbo vliegen. Falsterbo ligt gunstig in het najaar omdat veel vogels die zuidwaarts de kust volgen hier uitkomen en vanaf dit punt de oversteek minder eng is omdat de overkant zichtbaar is. Vele honderden vogelaars uit heel noordwest Europa reizen zodoende ieder najaar af naar deze fantastische plek.

Mijn vrouw Joke en ik bezochten Falsterbo niet voor het eerst. We waren er dit jaar tussen zaterdag 22 september en 5 oktober. In de ochtenden telden we vaak de langs vliegende vogels en in de middag ondernamen we andere activiteiten.

Rode Wouw (Foto: Fred Visscher)

Helaas waren de omstandigheden tijdens onze vakantie niet optimaal voor vogeltrek. Veel dagen gingen gepaard met een harde westelijke wind en soms ook regen. Op de dagen dat de wind dan wel iets minder was rammelde het van de muggen.

In Zweden zie je veel soorten in aantallen die we in Nederland zelden of nooit zien. Zearenden zijn dagelijks kost en rode wouwen vliegen op sommige dagen met tientallen. Overigens werden dit jaar ook in

Nederland bovengemiddelde aantallen rode wouwen waargenomen, vermoedelijk vanwege de aanhoudende oostenwind in de goede trektijd voor deze soort.

Om jullie een idee te geven hierbij enkele voorbeelden van wat je in Falsterbo tegen komt. Op de dag van aankomst telden we binnen zo'n vier uur 228 sperwers welke passeerden. Op de 23^e zagen we een notenkraker, in Nederland een soort die zo goed als niet voorkomt. Op 24 september reden we een stuk het binnenland in en troffen we zeker tweeduizend (!) kraanvogels aan.

Bijna onvoorstelbaar is de trek van mezen. De pimpel- en koolmezen die we in Nederland zien zouden best via Falsterbo bij ons terecht kunnen komen in de wintermaanden. Op 27 september zagen we ruim 5000 pimpelmezen! Een fraaie soort is de steppekiekendief welke we zagen op 1 oktober en rode wouwen zagen we dagelijks met 5-100 exemplaren.

Soms maakte we een uitstapje naar zee waar we diverse 'zeesoorten' konden zien. Denk daarbij aan jan-van-genten en pijlstormvogels.

Een volledig verslag inclusief waargenomen aantallen is terug te vinden op de site van onze vereniging onder het kopje 'Downloads'. Je vindt het verslag hier onder de naam 'Vakantie Falsterbo 2018'.

Veel leesplezier en wij raden iedereen aan eens een bezoek te brengen aan Falsterbo!

DE NIEUWE VOGELATLAS

Door: Otto de Vries

Op zaterdag 24 november vond weer de jaarlijkse landelijke vogeldag van SOVON plaats in Omnisport te Apeldoorn. Dit jaar stond deze dag volledig in het teken van de nieuwe Vogelatlas van Nederland. Diverse leden van Natuurvereniging Wierhaven kwamen elkaar tegen op deze dag.

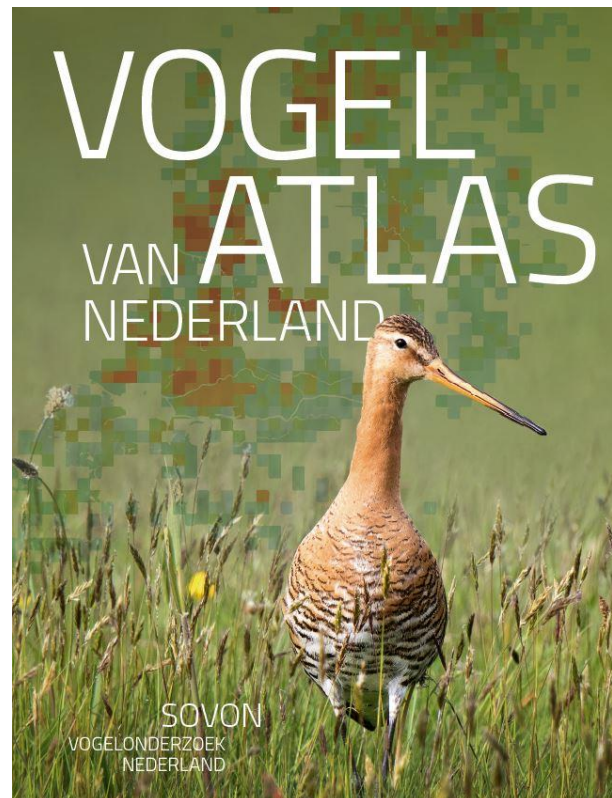
In de middag was het zover dat minister Carola Schouten van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de eerste Vogelatlas in ontvangst mocht nemen. Vervolgens was het de beurt aan alle bestellers om hun boek af te halen.

Een pil van maar liefst 3.7 kilo werd in een prachtige SOVON tas aan de bestellers overhandigd. Het is een update van de huidige stand van zaken wat betreft broedvogels, wintervogels en exoten. De

stand van zaken is gebaseerd op tellingen uitgevoerd in de periode 2013-2015. Tellingen waaraan ook leden van onze vereniging hun steentje aan hebben bijgedragen. Per soort zijn de plussen en minnen in de populaties in kaart gebracht door de tellingen te vergelijken met voorgaande telperiodes van zowel broed- als wintervogels.

Een geweldig detail is dat wij binnen het werkgebied van Natuurvereniging Wierhaven het dichtst bevolkste atlasblok voor wintervogels binnen heel Nederland bezitten. Deze mededeling komt van SOVON, welke het nieuws presenteerde in een artikel over de atlas. We mogen trots zijn op zo'n uniek gegeven!

Het atlasblok 1417, zoals het in het 'tellers-jargon' genoemd wordt, is een blok van 25 vierkante kilometer (5x5 km). Het blok omvat het volgende gebied: aan de noordzijde ligt Den Oever met een deel van het schor en de havens. De westelijke grens begint net onder het oostelijk gedeelte van de Klieverweg en loopt naar noord, tot aan het schor bij Den Oever. De zuidelijke grens begint aan de Klieverweg en loopt pal naar het oosten. De grens stopt nabij het noordelijke dijkwiel nabij het IJsselmeer en dan loopt de grens vervolgens weer pal noordelijk over het IJsselmeer tot aan Den Oever. De biotopen binnen dit vierkant zijn zeer variabel. Onder andere de volgende gebieden vallen er binnen: Een deel van het Schor bij Den Oever, de havens van Den Oever, het Robbenoordbos, een deel Wieringermeerpolder, evenals enkele polders op Wieringen en daarnaast interessante gebieden als het Wierholt, Dijkgatsweide en natuurlijk het IJsselmeer.

De nieuwe vogelatlas

“ONZE” OEVERZWALUWWAND

Door: Theo Neuvel

De oeverwaluwand in de Zuiderhaven is natuurlijk niet van Natuurvereniging Wierhaven, maar omdat de vereniging het onderhoud en alles wat daar verder nog bij komt kijken op zich genomen heeft mogen we dan toch gevoelsmatig wel spreken over “onze oeverwaluwand”.

Het afgelopen broedseizoen is een groot succes geweest. Maar liefst 56 nesten zijn uitgegraven/gebruikt. Vorig jaar waren dat er nog 19, een flinke toename dus. Hoeveel jongen er zijn uitgevlogen is helaas onbekend, dit is ook haast onmogelijk om vast te stellen.

Door die flinke toename is er ook een behoorlijk probleem aan het ontstaan, een logistiek probleem eigenlijk. Bij de aanleg van de wand

is met een paar dingen mogelijk onvoldoende rekening gehouden, namelijk het opnieuw vullen van de uitgegraven gaten en het onkruid/riet dat weelderig groeit op en rond de wand. Vooral het kweekgras geeft daarbij veel overlast en hinder.

Vrijwilligers in actie (Foto: Laurens van der Vaart)

Het onkruid bestrijden, maaien en knippen is op zich al een hoop werk, maar met behulp van een bedrijf die kosteloos met een bosmaaier het riet maait en de aanwezigheid van onze klusploeg is dit nog net te doen. De gaten vullen met speciaal zand is een ander verhaal. Dit zand ligt opgeslagen bij Staatsbosbeheer en moet dus op een aanhangwagen naar de wand gebracht worden en vervolgens met emmers (een andere mogelijkheid is er niet) naar de wand gedragen. Een afstand van ongeveer 65-75 meter zal afgelegd moeten worden, dit jaar 56 gaten, dat zijn dus minimaal 56 volle emmers. En wie weet wat volgend jaar gaat brengen?

“Onze klusploeg” bestaat uit 5 gepensioneerde personen, maar om de gaten op een fatsoenlijk en menselijk werkniveau te kunnen vullen zou meer hulp wenselijk zijn. Minimaal 7 personen zijn dan wel nodig om de volle emmers te vullen, vervoeren, gaten te vullen en aanstampen.

De klus zal in ieder geval in februari/maart gedaan moeten zijn. Als één of meerderen geïnteresseerd zijn en zouden willen helpen rond die tijd dan heel graag! De mogelijkheid bestaat dat we anders mogelijk niet alle gaten bijtijds kunnen vullen.

Geïnteresseerden kunnen zich melden bij Natuurvereniging Wierhaven, door het sturen van een e-mail aan secretaris@wierhaven.nl.

DE GROENE SCHILDWANTS

Door: Peter C. Meijer

De zomer van 2018 was zeer warm. In mijn werkkamer doe ik de gordijnen dicht, opdat de warmte er enigszins buiten blijft. Of het groene insect er net zo overdacht, weet ik niet, maar bij het controleren van mijn mail zat het plotseling op mijn hand. Ik wist direct dat het een wants was en ik wilde er een foto van maken. Maar ja, blijft de wants op mijn hand zitten? Dat gebeurde terwijl ik de trap afliep,

De wants in kwestie (Foto: Peter C. Meijer)

mijn fototoestel opzocht en de tuin inliep. Daar nam ik enkele foto's en kennelijk vond de wants dat mijn hand een goede plek was om te verblijven. Ik kan mij dat wel voorstellen, maar helaas is huisvesting niet aan de orde voor de wants. Het was een groene schildwants, een veel voorkomende wants. Dit keer was het niet een imago, die had ik al eerder in de tuin gezien, maar het was een nymf.

Wantsen kennen een onvolledige gedaanteverwisseling. Niet zoals vlinders die na het verpoppen direct hun volwassen gedaante hebben. De jonge wants noemt men een nymf. Deze jonge wants lijkt op een groen knopje. Tegen de winter krijgen ze bruine vleugels en uiteindelijk zijn ze behoorlijk bruin.

Ze hebben een zuigsnuit en halen daarmee hun voedsel uit de planten. In Nederland komen er meer dan 600 soorten voor. Na een vakantie is het altijd goed om tussen de kleren te kijken of er geen bed wantsen meegekomen zijn. Zelf heb er geen ervaring mee, maar ze schijnen vervelend te zijn tussen de lakens.

Wantsen zijn insecten en ze zijn in diverse biotopen te vinden. Zo zijn er waterwantsen. Een bekende soort is de schaatsenrijder. Boomwantsen zijn er ook en net als bij de andere wantsen zijn er grote verschillen in voorkomen.

Wikipedia geeft veel informatie en ook foto's: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Wantsen>.

Er is verwantschap met cicaden en luizen, maar om dit duidelijk te maken is het nodig een veelheid van gegevens te noteren. Probeer ze eerst maar te herkennen.

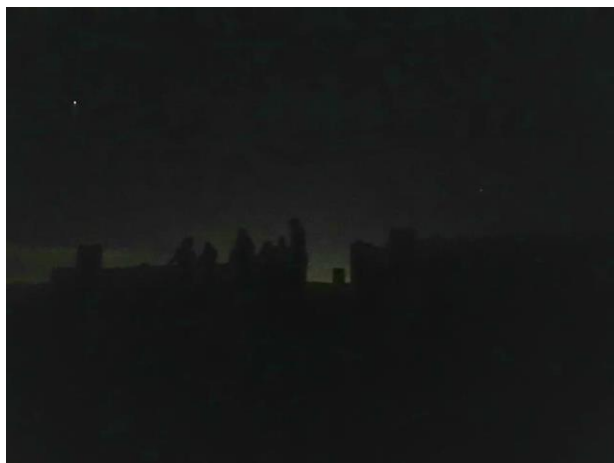
AGENDA

Natuurvereniging Wierhaven heeft jaarlijks een zeer diverse agenda met een grote variatie aan activiteiten. Een aantal klassiekers komen jaarlijks terug, zoals de dagvlinderexcursie, de nachtegalenexcursie en de afgelopen jaren ook de nacht van de nacht. Daarnaast vullen we ons programma aan met tal van andere activiteiten.

Ten tijde van dit schrijven is de definitieve agenda voor 2019 nog niet vrijgegeven. We verwijzen jullie hiervoor graag door naar onze website, www.wierhaven.nl, of naar onze Facebook-pagina.

Hieronder vinden jullie een impressie van enkele excursies afgelopen jaar.

Nacht van de Nacht

Nacht van de Nachtvlinder

Nachtegalenexcursie

Weidevogelexcursie

ALGEMENE INFORMATIE

BESTUUR

Het bestuur van Natuurvereniging Wierhaven wordt gevormd door:

Functie	Naam
Voorzitter	Bob Woets
Secretaris	Annemieke Vredegoor
Penningmeester	Jeroen van Assema
Bestuurslid	Klaas van den Berg

Het bestuur kan aangevuld worden met nog één lid. Geïnteresseerden kunnen zich melden via bestuur@wierhaven.nl

CONTACT

Het postadres van Natuurvereniging Wierhaven is:

Natuurvereniging Wierhaven
Schepenlaan 6
1671 TA Medemblik
secretaris@wierhaven.nl
www.wierhaven.nl

VERENIGINGSBLAD 'De Meerkoet'

Het verenigingsblad 'De Meerkoet' verschijnt 2x per jaar. Daarnaast worden leden waarvan het e-mailadres bekend is voorzien van een digitale nieuwsbrief met de laatste natuurnieuwtjes uit de regio. De Meerkoet of de digitale nieuwsbrief niet ontvangen? Neem contact op met secretaris@wierhaven.nl

Werkgroep jeugd

Deze werkgroep richt zich op alle jeugdgerelateerde zaken zoals excursies, workshops, doe-dagen en overige jeugdgerelateerde zaken.

E-mail: jeugd@wierhaven.nl

Werkgroep educatie

De werkgroep educatie richt zich op de organisatie van alle excursies, cursussen, natuurdagen en overige aan educatie gelinkte bezigheden. Het jaarlijkse excursieprogramma wordt tevens door deze werkgroep opgezet.

E-mail: educatie@wierhaven.nl

Redactie / Website

De werkgroep redactie is verantwoordelijk voor de uitgifte van de Meerkoet en de digitale nieuwsbrief.

E-mail: redactie@wierhaven.nl